

LAPPEENRANNAN KESKUSTA-ALUEEN VALVONTAKAMEROIDEN KARTOITUS

Aino Tuunanen

9/2019

Tiivistelmä

Tekijä(t) Aino Tuunanen	Tutkinto Poliisi (AMK) / 20172
Julkaisun nimi Lappeenrannan keskusta-alueen valvontakameroiden kartoitus	Julkisuusaste Raportti julkinen, produkti salattu
Ohjaaja Kari Koppanen	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka produktina syntyi kartoitus Lappeenrannan keskusta-alueen valvontakameroista. Kartoitus toteutettiin lomakekyselyllä, joka lähetettiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta sähköpostitse kartasta rajatun alueen toimijoille. Saadut tiedot siirrettiin poliisin tietojärjestelmän karttapohjalle, johon merkittiin muun muassa valvontakameroiden tarkat sijainnit ja kameranhaltijat.</p> <p>Kartoituksen ideana oli kerätä tietoa valvontakameroiden yhteyshenkilöistä ja heidän hallinnoimista kameroista, kuten tallenteiden säilyvyysajoista ja kuvausetäisyyksistä. Työn tavoitteena oli saada aikaiseksi kattava tilannekuva Lappeenrannan keskustan valvontakameroista sekä helpottaa ja tehostaa Lappeenrannan poliisiaseman rikostorjunnan työtä ja tiedonsaantia.</p> <p>Opinnäytetyön raportissa käsitellään yleisesti kameravalvontaa eri näkökulmista, sen lainsäädäntöä Suomessa ja merkitystä rikostorjunnassa. Lisäksi raportissa esitellään ja arvioidaan produktin suunnittelua, työvaiheita, saatuja tuloksia ja koko prosessin onnistumista.</p> <p>Opinnäytetyön teossa on oltu yhteydessä useiden toimijoiden, kuten yksityisten ja kaupungin, kanssa niin sähköpostitse kuin puhelimitse. Opinnäytetyö tulee tilaustyönä Kaakkois-Suomen poliisilaitokselle ja työn toimeksiantajana on rikosylikomisario Juha Junkkari.</p>	
Sivumäärä 33 + 5 liitesivua	Tarkastuskuukausi ja -vuosi 9/2019
Avainsanat rikostorjunta, kameravalvonta, Lappeenranta, kartoitus, tilannetorjunta, poliisi	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	4
2.1 Opinnäytetyöaihe.....	4
2.1.1 Aihepiirin ja alueen rajausta	4
2.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset.....	5
2.3 Produktin tausta ja tavoitteet	6
3 RIKOSTORJUNTA.....	7
3.1 CPTED –Crime prevention through environmental design	7
3.2 Tilannetorjunnan keinot	8
3.3 Kameravalvonta.....	9
3.3.1 Aktiivinen ja passiivinen videovalvonta.....	10
3.3.2 Kriminologian näkökulmasta.....	11
3.3.3 Hyödyt rikostorjunnassa	12
4 YKSITYISYYDEN SUOJA	12
4.1 Lakiperusta	13
4.1.1 Rikoslaki	13
4.1.2 Henkilötietolaki	14
5 KEHITTÄMISTUTKIMUS PROSESSINA	14
5.1 Kehittämistutkimus	14
5.2 SWOT-analyysi	15
5.3 Canvas – konsepti.....	15
5.3.1 Asiakkaat	16
5.3.2 Lisäarvo asiakkaalle ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	16
5.3.3 Kanavat ja asiakasyhteydet.....	16
5.3.4 Osaamisen kehittäminen ja keskeiset toimenpiteet	17
5.3.5 Kustannukset.....	18
6 PRODUKTI.....	18
6.1 Menetelmät ja työtavat	18
6.2 Produktin eteneminen.....	19
7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI.....	21
7.1 Toteutustapa	21
7.1.1 Kyselylomake	22
7.1.2 Alueen rajausta	22
7.2 Tulokset.....	23

7.3 Haasteet	24
7.3.1 Kehitysideat	25
7.4 Yleistettävyys	26
7.5 Luotettavuus ja pätevyys	26
7.6 Lähdekritiikki	27
7.7 Käyttäjäpalaute	28
7.8 Oppimiskokemukset	28
LÄHTEET	30

LIITTEET

1 JOHDANTO

Kameravalvontaa pidetään yhtenä turvallisuuden tunteen ylläpitäjistä mutta toisaalta se nähdään kontrollin keinona. Sinne missä on eniten ihmismassaa ja tapahtumia, on luonnostaan asetettu eniten valvontaa, hyödyntäen niin vartijoita kuin teknisiä järjestelmiä. Kameravalvonnalla on merkittävä vaikutus rikollisuuden ennalta ehkäisyssä ja sen selvittämisessä. Yhä useammat taloyhtiöt, yritykset ja kaupungin virastot asettavat ja lisäävät valvontakameroita estääkseen ilkivaltaa ja muita rikoksia.

Tässä Poliisiammattikorkeakoulussa tehdyssä toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on selvittää mitä ulkoalueiden valvontakameratietoja poliisin on mahdollista saada Lappeenrannan keskusta-alueelta. Produktina syntyy kartoitus Lappeenrannan keskusta-alueen valvontakameroista, joista saadut tiedot syötetään poliisin tietojärjestelmään. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen kanssa ja työn toimeksiantajana on ylikomisario Juha Junkkari. Aihe valikoitui mielenkiinnon ja työharjoittelussa saadun ehdotuksen pohjalta.

Opinnäytetyön ajankohtaisuus tulee esille muun muassa valvontakameratallenteiden merkittävästä roolista ja hyödynnettävyydestä esitutkinnassa todistusaineistona. Vastaavanlaisista kartoitusta ei myöskään ole Lappeenrannassa aiemmin tehty. Kerätyt tiedot, kuten kameroiden sijainti, niiden kuvaama etäisyys ja yhdyshenkilötiedot ovat apuna rikostorjunnassa ja koko poliisitoiminnassa. Opinnäytetyön ohessa pääsi osallistumaan poliisin valtakunnallisen järjestelmän pilottivaiheeseen sekä sen testaamiseen, ja näin ollen keräämään siihen tarvittavia tietoja Lappeenrannasta.

Tuotoksena tästä opinnäytetyöstä syntyy poliisin tietojärjestelmään valvontakameroiden kartoitus rajatulta alueelta kartasta ja kameroista muun muassa seuraavat tiedot; tallenteiden säilyvyysaika, esikatselukuvat ja kuvaussuunta. Kartoitusta voi järjestelmän käyttöikeyden omaavat katsella ja etsiä, onko tietystä kohdassa kameravalvontaa.

Tässä raportissa esitellään alkuun toiminnallista opinnäytetyötä teoriapohjan avulla ja perustellaan tarkemmin aiheen valintaan vaikuttaneita tekijöitä sekä käytettyjä työmenetelmiä. Tämän jälkeen käsitellään kameravalvontaa rikostorjunnan näkökulmasta muun muassa; mitä se on, miten sitä hyödynnetään ja mihin käyttötarkoitukseen. Kameravalvontaan liittyvää lainsäädäntöä Suomessa esitellään myös.

Näiden jälkeen siirrytään käsittelemään kehittämistutkimusta prosessina, sen suunnittelua ja käyttämiä menetelmiä. Produktin etenemisvaiheita ja koko työprosessia esitellään tarkemmin. Lopussa on arviointi ja analysointi tehdystä työstä, saaduista tuloksista, onnistumisista ja haasteista. Kehittämisehdotukset ja työn antamat oppimiskokemukset päättävät työn pohdinnan. Liitteistä löytyvät käytetyt kehittämistyökalut produktin suunnittelussa, kyselylomake ja Lappeenrannan keskustasta rajattu alue.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliseen opinnäytetyöhön. Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään muun muassa ohjeistamaan ja opastamaan käytännön toimintaa. Tästä esimerkkinä tietylle alalle suunnattu tapahtuman toteuttaminen tai käytännön ohjeistus, jonka toteutustapana voi olla esimerkiksi opas, portfolio tai vihko. (Vilkka ja Airaksinen, 2003, 9.)

Kun toiminnallista opinnäytetyötä tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta, on se hyvin lähellä tieteellisistä tutkimusotteista konstruktivistista ja toiminta-analyttistä. Tutkimuskohde on yleensä organisaation sisäiseen toimintaan suuntautuva ja tutkimusotteella pyritään ymmärtämään tutkimusongelma. (Pojannoro ja Taijala 2007, 15-16.)

Toiminnallinen opinnäytetyö on kaksiosainen. Se sisältää toiminnallisen osuuden, produktin, ja tehdyn työn raportoinnin ja analysoinnin. Opinnäytetyöhön kuuluu myös kirjallisuusosuus, teoreettinen viitekehys, jossa tarkastellaan omaa aihepiiriä kirjallisuuden pohjalta ja esitetään faktatietoja.

2.1 Opinnäytetyöaihe

Opinnäytetyöaihe on ”Kartoitus Lappeenrannan keskusta-alueen kameravalvonnasta”. Työ on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka produktina tulee olemaan kartoitetun alueen kameravalvontatiedot. Kyseiset tiedot kerätään poliisin valtakunnalliseen valvontakamerajärjestelmään. Hanke on alun perin lähtöisin Helsingin poliisista ja Poliisihallituksesta. Aihe tulee hyötykäyttöön Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, erityisesti Lappeenrannan poliisi-asemalle, mutta siitä voi olla hyötyä myös muihin poliisilaitoksiin

2.1.1 Aihepiirin ja alueen rajaus

Opinnäytetyön suunnittelussa lähdin liikkeelle aiheen rajaamisella ja täsmentämisellä, sekä tutkimusongelman asettamisella. Metsämuuronen kuvaa teoksessaan Metodologian perus-

teet, että aihepiiri ei toisaalta saa olla liian laaja, jotta pysytään määrätyissä resursseissa ja määrärajoissa, eikä toisaalta liian epämääräinen, jolloin syntyy mielikuva, että kirjoittaja ei itsekään hallitse kokonaisuutta. Aiheen rajaamisen myötä muotoutuu tutkimuskysymys, johon pyritään löytämään vastaus ja jonka avulla pyritään mm. tuottamaan uutta tutkimusta ja tietoa sekä tehostamaan jonkun/joidenkin toimintaa. (Metsämuuronen 2001, 11-13.)

Edellä mainituin tavoin alue on rajattu Lappeenrannan keskustan kartasta, joka on käyty järjestelmällisesti läpi katu kerrallaan. Alue on rajattu ydinkeskustaan, joten sivualueet jäävät tässä työssä tarkastelun ulkopuolelle. Rajauksen perusteena toimi Poliisin tietojärjestelmästä (Poliisin kenttäjohtojärjestelmä) saatu tieto; mihin suuntaan keskustassa ja mille kaduille rikollisuus on suurimmaksi osin suuntautunut.

Kameravalvonnan kartoitusta sijoittuu julkisille paikoille esimerkiksi kaduille ja puistoalueille suunnattuihin. Työlläni pyrin selvittämään, missä tarkalleen ottaen Lappeenrannan keskustassa on kameravalvontaa ja mitä tietoja niistä on saatavilla.

2.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Kysymyksen muotoilu tulee olla sellainen, että siitä saa mahdollisimman paljon informaatiota ja siihen vastaaminen vaatii enemmän kuin muutaman sanan. Omaan valittuun tutkimuskysymykseen kannattaa perehtyä mm. tutustumalla aihepiiriin liittyvään aikaisempaan tutkimustietoon, tieteellisiin julkaisuihin ja muihin lähteisiin. Kirjallisuuden avulla on mahdollista saada tukeva teoriapohja omaan tutkimusongelmaan. (Metsämuuronen 2001, 14-15.)

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa ei ollut tarkkaa hahmotelmaa, millaisiksi tutkimusongelma ja -kysymys tulisivat muotoutumaan. Tekeillä olevaan kehittämistyöhön ei suoranaisesti liittynyt mitään tutkimuksellista ongelmaa, joten kehittämiskohteena olevalle projektille muotoiltiin tutkimuskysymys, johon työllä pyritään vastaamaan. Tutkimuskysymykseksi muodostui: ”Mitä yleisten paikkojen kameravalvontatietoja poliisilla on saatavilla Lappeenrannan keskustassa?” Tähän saadun vastauksen myötä tulee myös selvitys siitä, mitkä alueet ovat kameravalvonnan alla ja keneltä yhteyshenkilöltä tallenteita on mahdollista saada.

2.3 Produktin tausta ja tavoitteet

Oman aiheeni valinta lähti liikkeelle tarpeesta Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella. Lappeenrannan keskusta-alueen kameravalvonnan kartoitukselle oli kehittämistarve. Olin jo ennen tietoa tästä päättänyt, että valitsen jonkin toiminnallisen projektin lopputyökseeni. Sattumalta sellaista tarjottiinkin työpaikaltani. Kartoitus tulee tilaustyönä Kaakkois-Suomen poliisiasemalle ja sen toimeksiantajana on Kaakkois-Suomen perustutkintasektorin johtaja rikosylikomisario Juha Junkkari.

Myöhemmin minulle selvisi myös, että poliisissa on valtakunnallisesti tekeillä kehittämissanke, jossa tarkoituksena on tehdä järjestelmä, valtakunnallinen kamerakartasto. Päätin tarttua kehittämistyöhön, koska halusin opinnäytetyöni hyödyttävän myös suuressa mittakaavassa poliisin organisaatiota ja työ vaikutti mielekkäältä lähteä toteuttamaan. Halusin kehittää jotain uutta, hyödyllistä ja konkreettista poliisi organisaatiolle.

Aihe on ajankohtainen, koska Lappeenrannassa ei ole vastaavanlaista keskusta-alueen kartoitusta kameravalvonnasta tehty. Kartoitus tulee olemaan hyödyllinen niin tutkinta- kuin kenttäsektorille. Tiedot kameroiden sijainneista ja mitä tietoa ne keräävät, tulevat helpottamaan poliisilaitoksella työskenteleviä. Myös kameroista vastaavien yhdyshenkilöiden tiedot tulevat esiin, joten niiden etsimiseen ei tarvitse käyttää niin paljoa aikaa. Järjestelmän myötä poliisi ei kuitenkaan seuraa reaaliajassa valvontakameroiden tallenteita, vain tarvittaessa tallennepätkiä.

Opinnäytetyön suunnittelu ja toteuttaminen sai uutta kimmoketta, kun osallistuin Toiminnallinen opinnäytetyö-kurssille. Siellä pääsimme tutustumaan syvällisemmin toiminnalliseen opinnäytetyöhön, muun muassa mikä ja millainen se on sekä mitä asioita tulee ottaa huomioon sen teossa. Kurssilla harjoiteltiin käyttämään eri prosessityökaluja, joilla omaa työtä oppi analysoimaan paremmin ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista, niin aiheen vahvuuksien kuin heikkouksien näkökulmista. Kahta näistä toimivista prosessityökaluista esittelen myöhempanä.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa toimiva ja hyödyllinen produkti kameravalvonnasta; kameroiden sijainnista ja kuvaustiedoista. Tämän projektin tavoitteena on olla osa poliisin käyttöön tulevaa yhtenäistä järjestelmää, josta selviää kameravalvontatiedot. Työni tulee sisältämään myös arvion tiedonsaannin ja yhteistyön toimivuudesta. Työn raporttiosuus on julkinen, mutta produkti on salattu.

3 RIKOSTORJUNTA

Rikostorjunnan tavoitteena on vähentää niiden ihmisten ja ryhmien lukumäärää, jotka tekevät rikoksia ja näin ollen vähentää itse rikosten määrää. Tavoitteena on selvittää rikolliseen toimintaan johtavat syyt ja pyrkiä vaikuttamaan niihin mahdollisimman tehokkaasti. (Elliot & Fagan 2017, 4-5.)

Monet rikokset tapahtuvat paikoissa, joissa valvonta on puutteellista ja epävirallinen kontrolli heikkoa. Valvonnan tehostamisessa on keskeistä muun muassa lisätä rikollisten tunnetta kiinnijäämisriskistä (Laitinen & Aromaa 2005, 95-96) ja tähän keinona kaupunkiympäristössä on valvontakamerat ja ilmoitukset valvotuista alueista. Keskusta-alueilla kameravalvonta keskittyy yleensä paikkoihin, joissa liikkuu eniten ihmisiä. Tällaisia hyviä paikkoja ovat muun muassa ravintoloiden ja ostoskeskusten ympäristöt. Keskusta-alueelle sijoitetut valvontakamerat ovat pääsääntöisesti joko kaupungin hallinnoimia tai yritysten itse sijoittamia.

Kameravalvonnan käytöllä pyritään ennen kaikkea ennalta ehkäisevään toimintaan. Sen avulla pyritään torjumaan esimerkiksi rikollinen toiminta, onnettomuus- ja vaaratilanteet. Valvontakamerat myös kuuluvat yrityksissä turvasuojausmenetelmiin, joilla pyritään estämään ja rajoittamaan henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Poliisi voi hyödyntää kameravalvontajärjestelmiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvomiseen. (Sallinen 2011, 6.)

Kameravalvonnan käyttö on yleistä paikoissa, joissa valvonnan tehostaminen ja lisääminen koetaan tarpeelliseksi niin rikosten ennalta estämisen kuin turvallisuuden ylläpitämisessä (Takala 1998, 1). Kameravalvonta on apuvälineenä esimerkiksi hahmottaessa kokonaiskuvaan rikollisen liikkeistä ja rikoksesta epäillyn tunnustuksen saamisessa.

3.1 CPTED –Crime prevention through environmental design

CPTED on englannin kielisistä sanoista tuleva lyhenne ja on suomeksi käännettynä; rikollisuuden ehkäisy ympäristön suunnittelun avulla. Ideana on, että erilaiset rakennetut ympäristöt tuottavat eriasteisesti rikollisuutta. (Laitinen & Aromaa 2005, 90, 93.) Tavoitteena on lisätä valvontaa vähentää kohteiden kiinnostavuutta vaikuttamalla epäsuorasti rikoksen tekijöihin (Elliot & Fagan 2017, 174).

Ympäristön suunnittelulla on mahdollista ehkäistä rikoksia. CPTED:n keinoilla voidaan vaikuttaa rakenteellisiin suunnitteluihin esimerkiksi kaupungeissa, mutta niillä voidaan

vaikuttaa myös ihmisten vuorovaikutukseen ja käyttäytymiseen. Mitä aiemmin ongelmakohdat pystytään havaitsemaan, sitä nopeammin ja paremmin niihin pystytään puuttumaan. (Rikoksantorjuntaneuvosto.) Esimerkiksi lentokentillä ja kaupoissa olevat metallinpaljastimet, aidatut asuinalueet, valaistut kadut ja esteillä rajatut alueet ovat rikosten ehkäisyn työkaluja (Elliot & Fagan 2017, 174-176).

Ympäristön suunnittelun keinoista huolimatta rikolliset keksivät uusia keinoja rikoksen tekemiseen. He saattavat etsiä toisen paikan tai muuttaa suunniteltua ajankohtaa. (Elliot & Fagan 2017, 176.) Vaikka tiedossa onkin rikollisuuden ja rakennetun ympäristön välinen yhteys, harmillisen vähän suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon rikollisuutta estäviä tekijöitä (Laitinen & Aromaa 2005, 91).

Poliisin tekemällä ennalta estävällä toiminnalla on myös suuri vaikutus rikollisuuden ehkäisyssä. Mahdollisuus suorittaa rikos riippuu pitkälti tilanteen sosiaalisesta kontekstista. (Levald ym.) Poliisi työssään oppii tuntemaan alueensa rikollisuusalttiimmat paikat. Näillä alueilla näyttäytyminen luonnollisena valvontana vaikuttaa usein jo rikoksen tekijän kokemaan rikoksen onnistumisen mahdollisuuteen. Ympäristön suunnittelulla voidaan myös mieltää poliisin kuuluvuus kaupunkikuvaan rikollisuuden ehkäisyssä.

3.2 Tilannetorjunnan keinot

Rikosten tilannetorjunnassa ajatuksena on, että rikollisuutta pystytään parhaiten ennaltaehkäisemään vaikuttamalla rikoksenteon tilannetekijöihin. Rikos on mahdollinen silloin, kun tilanne on sopiva, tekijä motivoitunut ja valvonta pettää. Juuri näitä tilanteita kartoittamalla on mahdollista vaikuttaa rikoksen tekijöihin. Tilannetorjunnan taustalla on teoria, jonka mukaan ihminen tekee päätöksen rikoksen tekemisestä ja tilannetekijät vaikuttavat päätöksen tekemiseen (Laitinen & Aromaa 2005, 99-100.)

Rikollisen rikoksen päätöksenteko on monivaiheinen prosessi. Rikoksen tekijän motivoituneisuus näkyy muun muassa rikollisen toiminnan ihannoitina, mitä he hyödyntävät ratkaisuna ongelmiinsa. Kun motivoitunut rikosentekijä on suunnitellut päämääränsä ja päättänyt, että hän pääsee tavoitteeseensa helpommin rikollisen teon kautta kuin ei-rikollisen, on hän valmis tekemään rikoksen. Rikoksen tekijät tarkkailevat ympäristöään ja valitsevat sopivan tilanteen, jossa rikos on mahdollista toteuttaa. (Cornish & Clarke 2003, 57-59.) He rikkovat lakia, jos kokevat siitä saadun palkkion olevan suurempi kuin riski jäädä kiinni (Elliot & Fagan 2017, 170).

Rikoksen tekijä valitsee usein rikoksen kohteeksi paikan, joka sijaitsee lähellä omaa asuin- ympäristöä. Harvemmin koetaan tarvetta lähteä kauemmaksi toteuttamaan rikollista tekoa, mutta tämäkin riippuu yksilön tavoitteista. (Brantingham & Brantingham 2003, 123-124.) Tilastojen mukaan rikollisuus kohdistuu usein tietyille alueille eikä maantieteellisesti leviä koivin laajalle alueelle. Näille ydinalueille suunnitellut strategiat rikosten torjuntaan ovat merkittäviä. (Elliot & Fagan 2017, 171.)

Tilannetorjunnan kohteina voivat olla myös rikollisen teon kohteena olevat uhrit. Joillakin ihmisillä riski joutua rikoksen kohteeksi on huomattavasti suurempi kuin toisilla. Uhrien tukemisella pyritään vähentämään esimerkiksi rikoksesta seuranneita henkisiä vahinkoja. (Rikoksentorjuntaneuvosto 2013.) Tekemällä rikosten teosta vaikeampaa ja riskialttiimpaa rikoksen tekijälle, on ennalta ehkäisevä keino (Elliot & Fagan 2017, 170).

Eräissä jaottelussa rikoksia ehkäisevät menetelmät ovat jaettu viiteen isompaan kategori- aan; tekojen vaikeuttaminen, riskien lisääminen, hyötyjen vähentäminen, ylykkeitä vä- hentäminen ja tekosyiden poistaminen. Näistä esimerkkeinä kohteen luo pääsyn valvonta, laajennettu liikkumisen valvonta, kohteiden poistaminen, kiusausten vähentäminen ja oh- jeiden ja sääntöjen asettaminen. (Laitinen & Aromaa 2005, 101-103.) Kun esimerkiksi yritys asentaa valvontakameran tai palkkaa vartijoita, ottavat he osaa rikosten tilannetor- juntaan (Elliot & Fagan 2017, 168).

Eräs tilannetorjunnan keino on myös nopean puuttumisen malli. Tässä esimerkkinä on, että ilkivallan jälkeen mahdollisimman nopeasti pyritään korjaamaan aiheutetut vahingot, jotta rikoksen tekijä ei pääse hyötymään siitä ja nauttimaan työnsä tuloksista. (Smith 2003, 202.) Tilannetorjunta soveltuu parhaiten muun muassa omaisuusrikoksiin, kuten vahingon- tekoihin ja myymälävarkauksiin. Torjunnan onnistuminen riippuu siitä, kokeeko rikoksen- tekijä tilanteen muuttumisen vaikuttavan negatiivisesti esimerkiksi rikoksesta saatavaan hyötyyn. Jotkin tilannetorjuntatoimenpiteet vaikuttavat rikoksentekijöihin paremmin kuin toiset. (Laitinen & Aromaa 2005, 104.)

3.3 Kameravalvonta

Lain mukaan kameravalvonnan tarpeellisuus on aina selvitettävä ja sen käyttö tulee perus- tella. Kameravalvonnan avulla saadaan näköyhteys alueelta yhteen tiettyyn valvontapaik- kaan, josta käsin tilaa voidaan hallita. Kameravalvonnassa on otettava huomioon, miten laki rajoittaa niiden käyttöä ja mille paikoille niitä saa asettaa. (Aalto ym. 2009, 32, 156.)

Valvontakamerat kuuluvat yrityksissä turvasuojausmenetelmiin, joilla pyritään estämään ja rajoittamaan henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Poliisi voi hyödyntää kameravalvontajärjestelmiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvomiseen. (Sallinen 2011, 6.)

Kameravalvonnan käyttö on yleistä paikoissa, joissa valvonnan tehostaminen ja lisääminen koetaan tarpeelliseksi niin rikosten ennalta estämisen kuin turvallisuuden ylläpitämisessä (Takala 1998, 1). Kameravalvonta on apuvälineenä esimerkiksi hahmottaessa kokonaiskuvaa rikollisen liikkeistä ja rikoksesta epäillyn tunnustuksen saamisessa.

Kameravalvonta mahdollistaa sen, että kuvamateriaalin katsominen ei ole sidoksissa aikaan. Tallentavissa valvontakameroissa tallenteita on mahdollista katsoa jälkikäteen, kuin itse olisi ollut tapahtumapaikalla. (Takala 1998, 4.) Kameravalvonnalla on merkitystä omaisuuden suojaamisessa ja ilkivaltaan puuttumisessa. Etenkin poliisin näkökulmasta katsottuna kameravalvonnan avulla pystytään selvittämään todellinen tapahtumasarja esimerkiksi vahingonteon osalta. Kameroista saatavaa materiaalia on mahdollista käyttää myös todistusaineistona rikosasiassa ja sillä saattaa olla ratkaisun kannalta suurikin merkitys.

Kameravalvonta on myös halvempi ratkaisu kuin paikan päällä jatkuva vartiointi ihmisen toimesta. Poliisi ei myöskään aina ehdi olla taajamassa tekemässä näkyvää valvontaa, jolloin poliisi voi myös keskeisimpien taajamakohteiden valvonnassa hyödyntää kameroita. (Korhonen 2005, 105.)

Kameravalvonnalla on koettu olevan hyvä pelotevaikutus ihmisten keskuudessa. Pitkästi jopa pelkkä kyltti alueella suoritettavasta valvonnasta riittää pelotteena. Kameravalvonta ei kuitenkaan ole ratkaisu kaikissa tilanteissa. On ihmisiä, jotka eivät koe kameroita minkäänlaisena uhkana tai eivät vain välitä siitä, ja näin ollen ei estä heidän rikollista toimintaansa. Kameravalvonta tietyssä paikassa voi aiheuttaa myös sen, että häiriköt siirtyvät toisaalle. (Järvinen 2010, 108-109.)

3.3.1 Aktiivinen ja passiivinen videovalvonta

Kameravalvonta voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan; aktiiviseen ja passiiviseen videovalvontaan. Aktiivisessa videovalvonnassa kamerakuvia seurataan ”livenä”, jolloin tapahtumien kulkuun on mahdollista puuttua saman tien. Tästä ovat esimerkkinä kauppakeskusten vartijat, jotka seuraavat valvomosta aktiivisesti eri valvontakameroiden kuvaamia paik-

koja reaaliajassa. Näin ollen he pystyvät puuttumaan poikkeavaan toimintaan nopeasti. (Valvontaopas.)

Passiivinen valvonta eroaa aktiivisesta siinä, että passiivisessa kamerakuvaa ei seurata reaaliajassa, vaan tallenteisiin palataan jälkikäteen tarpeen vaatiessa. Passiivinen valvonta siis keskittyy tapahtumien jälkikäteiseen selvittelyyn, eikä tapahtumien kulkuun näin ollen reagoida välittömästi. Tässä avaintekijäksi muodostuvat tallenteet, jotka ovat isossa roolissa. (Valvontaopas.)

Suurin osa valvontakameroista on näkyvällä paikalla, jolloin ihminen alkaa automaattisesti tarkkailemaan enemmän omaa käyttäytymistä. Ulkopuolinen ihminen ei kuitenkaan koskaan voi olla varma, kumpaa kameravalvonta edellä manituista on, aktiivista vai passiivista. (Koskela 2009, 222.)

3.3.2 Kriminologian näkökulmasta

Hille Koskela teoksessaan Pelkokierre (2009) pohtii kameravalvontaa kaupungeissa ja kyseenalaistaa niiden motiivit. Suomi on kameravalvonnan suhteen yksi Euroopan valvoituimmista maista. Niin suurissa kuin pienemmissäkin kaupungeissa valvonta on yleistynyt lähes huomaamatta. Kuitenkaan kenelläkään ei ole tarkkaa käsitystä siitä mitä tai ketä valvotaan ja missä. Kameravalvontaa pidetään itsestäänselvyytenä ja niiden käyttöä perustellaan turvallisuuden edistämiseksi. (Koskela 2009, 216-218.)

Kameravalvonnan suhde turvattomuuden tunteeseen on epäsuora. Alun perin niiden asennamisen ideana on ollut rikollisuuden torjunta; rikoksien ennalta ehkäisy ja selvittäminen. Nykyään valvontakameroita asennetaan reaktiona ihmisten kokemaan pelkoon. Valvontakamerat toimivat toisinaan pelotteina rikollisille, mutta myös saavat aikaan sen, että kansalaiset, ilman rikollisia aikeita, muuttavat käyttäytymistään. Valvontakamerat ovat yksi keino tehostaa tilan kontrollia. (Koskela 2009, 218, 221-222.)

Valvontakameroista katsottuna kaupunkiympäristö alkaa muotoutumaan kaksiulotteiseksi kolmiulotteisen todellisuuden ohessa. Tekninen valvontatyö irtaannuttaa valvojat sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Kameravalvonta on yksi kontrollin toteuttamisen keinoista ja ne ovat merkittävässä asemassa kaupungeissa. (Koskela 2009, 225-226.)

3.3.3 Hyödyt rikostorjunnassa

Kameravalvonnan käytöllä pyritään ennen kaikkea ennalta ehkäisevään toimintaan. Sen avulla pyritään torjumaan esimerkiksi rikollinen toiminta, onnettomuus- ja vaaratilanteet. Valvontakamerat myös kuuluvat yrityksissä turvasuojausmenetelmiin, joilla pyritään estämään ja rajoittamaan henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Poliisi voi hyödyntää kameravalvontajärjestelmiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvomiseen. (Sallinen 2011, 6.)

Kameravalvonnan käyttö on yleistä paikoissa, joissa valvonnan tehostaminen ja lisääminen koetaan tarpeelliseksi niin rikosten ennalta estämisen kuin turvallisuuden ylläpitämisessä (Takala 1998, 1). Kameravalvonta on apuvälineenä esimerkiksi hahmottaessa kokonaisuutta rikollisen liikkeistä ja rikoksesta epäillyn tunnustuksen saamisessa (Gill 2003, 1).

Rikoksia selvittäessä yleisimmät viisi kysymystä tapauksesta ovat: kuka, mitä, miksi, miten ja milloin. Valvontakameroiden ansiosta jo ainakin kahteen näistä löytyy vastaus; ketkä olivat osallisia ja mitä tapahtui. Tämä antaa tutkijoille mahdollisuuden katsoa koko tapahtuma nauhalta aivan kuin he itse olisivat olleet paikalla. Kuitenkaan liikaa ei voi luottaa kamerakuvaan, sillä sekään ei välttämättä vastaa kysymykseen miksi rikos tehtiin. (Ashby 2017, 444.)

Työssäni olen saanut huomata, kuinka merkittävässä roolissa kameratallenteet ovat. Tietenkin osallisilta saa kuulusteltaessa tietoja tapahtumienkulusta, mutta nekin saattavat olla puolueellisia tai mielikuvat ovat voineet vääristyä joiltakin osin. Tallenteelta tilanteen näkee juuri niin aitona kuin itse olisi ollut paikalla. Haastavimmaksi tallenteiden hankkimisessa osoittautuu, onko alueella ylipäätään kameravalvontaa, ja jos on, keneltä tallenteita pitäisi tiedustella. Muun muassa tähän kysymykseen pyrin opinnäytetyölläni vastaamaan.

4 YKSITYISYYDEN SUOJA

Yksityisyyden suoja on Suomen perustuslain turvaama henkilöllinen oikeushyvä. Siihen kuuluvat muun muassa henkilötietojen ja kotirauhan suoja. Yksityisyyttä loukkaavat teot voivat olla rikoksena rangaistavia. Viranomaisille on kuitenkin laissa säädetty oikeus puuttua ja saada tietoa seikoista, jotka kuuluvat yksityisyyden suoja piiriin. (Minilex, luettu 26.7.2019.)

4.1 Lakiperusta

Valvontakameroiden sijoittelua ja tallenteiden säilytystä säädellään laissa muun muassa rikoslaissa ja henkilötietolaissa (Aalto ym. 2009, 15). Myös muissa laeista ja säännöksistä löytyy määräyksiä kameravalvonnan suhteen, esimerkiksi Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (13.8.2004/759).

Ihmiset suhtautuvat kameravalvontaan yleisesti ottaen myönteisesti. Vain harva on kokenut sen olevan häiritsevää tai loukkaavan yksityisyyttä. (Koskela 2009, 218.) Rekisterinpitäjä, esimerkiksi yritys tai yhteisö, on velvollinen huolehtimaan, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Kameravalvontajärjestelmä, joka on tallentanut henkilöstä tunnistettavan kuvan, on rekisteröinyt hänet. Tällöin tulee noudattaa tietosuoja säännöksiä ja määräyksiä. (EDPB 2019, 5.)

4.1.1 Rikoslaki

Rikoslaista löytyy kohtia, jotka ottavat kantaa toisten oikeudettomaan kuunteluun ja katselemiseen. Näitä lainkohtia ovat muun muassa Rikoslain 24 luvun 5§ (9.6.2000/531) *salakuuntelu* ja 6§ (9.6.2000/531) *salakatselu*. Molemmat edellä mainituista ovat rangaistavia tekoja ja niihin syyllistyy kameravalvonnan käyttäjä. Kuitenkin poliisilla on oikeus tekniseen katseluun rikosten ennalta ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi. (Aalto ym. 2009, 20-21.)

Salakuuntelun tunnusmerkistö kieltää toiseen ihmiseen kohdistuvan oikeudettoman teknisellä laitteella tallentamisen ja/tai kuunteluun. Tästä esimerkkinä toisen puheen tai keskustelun tallentaminen oikeudettomasti kotirauhan suojaamassa paikassa tai muussa paikassa, jossa puhe ei ole ulkopuolisen tietoon tarkoitettu ja puhujalla oikeus olettaa, ettei häntä kukaan ulkopuolinen kuuntele. (RL 24:5§.) Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat esimerkiksi asumiseen käytetyt rakennukset ja niiden rappukäytävät, aidatut piha-alueet ja teltat.

Salakatselu eroaa edellisestä siinä, että tekijä syyllistyy tällöin toisen ihmisen oikeudettomaan katseluun ja/tai kuvaamiseen. Näitä paikkoja ovat kotirauhan suojaamat alueet ja esimerkiksi pukuhuonetilat. (RL 24:6§.) Myös yleisöltä suljetussa paikassa, jossa oleskelevaa katsellaan esimerkiksi videovalvontajärjestelmällä yksityisyyttä loukaten, on kiellettyä. Kuitenkin tavanomainen kuvaaminen yleisöltä suljetussa paikassa, johon kuvattavat osavat varautua on sallittua. (Aalto ym. 2009, 19.)

4.1.2 Henkilötietolaki

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityisyyden suojaa ja muita siihen liittyviä perusoikeuksia henkilötietoja käsitellessä (22.4.1999/523). Laki määrittelee muun muassa tarkasti henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista ja arkaluontoisten tietojen käsittelyä. Lähes kaikki valvontakamerat tallentavat kuvamateriaalia, joten ne kuuluvat henkilötietolain piiriin (Sallinen 2010, 59).

Henkilötiedolla tarkoitetaan esimerkiksi kaikenlaisia luonnollisesta henkilöstä ja hänen omaisuudestaan tehtyjä merkintöjä. Henkilötietojenkäsittely pitää sisällään muun muassa tietojen keräämistä, tallettamista, luovuttamista ja säilyttämistä. (Korhonen 2005, 31-32.) Auton rekisterinumero voidaan tulkita joissakin tapauksissa henkilötiedoksi, koska sen avulla voidaan selvittää pääsääntöisesti auton kuljettaja (Järvinen 2010, 256).

Jos valvontakameratietoja kerätään ja tietoja niistä tallennetaan, tulee silloin soveltaa henkilötietolakia. Myös jos niistä on tunnistettavissa ja yksilöitävissä henkilöitä, muodostuu siitä henkilötietorekisteri ja myös tällöin on sovellettava henkilötietolakia. Laki edellyttää, että kameravalvonnasta tulee ilmoittaa, jotta ihmiset tietävät siitä ja osaavat varautua siihen. Huomion arvoista on valvontakameroiden haltijoiden velvollisuus olla tietoisia myös tietojen hävittämisen- ja suojaamissäännöksistä. (Aalto ym. 2009, 21.)

5 KEHITTÄMISTUTKIMUS PROSESSINA

5.1 Kehittämistutkimus

Työ tulee olemaan tutkimuksellinen kehittämistyö. Kirjassa Kehittämistyön menetelmät tutkimuksellisen kehittämistyön kerrotaan lähtevän liikkeelle kehittämiskohteen tunnistamisesta ja tavoitteiden määrittelystä, jonka jälkeen tutustutaan aiheesta saatavaan tietoon. Tästä saadun tiedon perusteella määritellään ja rajataan tarkemmin kehittämiskohde ja aletaan suunnitella oma lähestymistapa ja menetelmät. Tästä edetäänkin lopulta kehittämishankkeen toteuttamiseen ja tulosten jakamiseen. Prosessin viimeisenä aiheena on työn, prosessin ja lopputulosten, arviointi. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2009, 23-26.)

Kehittämistyyppinen opinnäytetyö eroaa tutkimuksellisesta siinä, että kehittämistyyppisessä syntyy jokin konkreettinen tuotos, kun taas tutkimuksellisessa tuotetaan uutta tietoa. Kehittämistyyppisessä myös pääpainona on työn eri vaiheissa mukana olevat toimijat, joi-

den kanssa tehtävä vuorovaikutus on merkittävää. (Myllylä & Salonen 2016, 67-68.) Opin-
näytetyön teossa on saanut huomata, kuinka tärkeätä vuorovaikutus eri toimijoiden kanssa
on. Heiltä on saanut hyviä neuvoja ja tärkeitä tietoja, jotka auttavat kehittämistyössä eteen-
päin.

5.2 SWOT-analyysi

Työn suunnittelussa hyödynsin SWOT-analyysiä. Se on analyysi – ja kehittämistyökalu,
jota voi hyödyntää niin yksintyöskentelyssä kuin ryhmässäkin. SWOT-analyysi auttaa vi-
suaalisuuden takia näkemään työn vahvuudet ja kehityskohteet yhdessä taulukossa. (Sarsby
2016, 3, 9-10.)

Sana SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats) on lyhenne neljästä sanasta,
jotka suomennettuna ovat; vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Nämä eri koh-
teet esiintyvät taulukossa nelikenttänä, joista vasemmanpuoleiset kuvataan myönteisiksi ja
oikeanpuoleiset negatiivisiksi asioiksi. Vahvuudet ovat positiivisia asioita, jotka auttavat
päämäärien tavoittelussa ja heikkoudet negatiivisia, jotka ovat tavoitteiden esteenä. Mah-
dollisuuksiin ja uhkiin ei pysty suoraan vaikuttamaan, vaan esimerkiksi mahdollisuuksiin
tarttumalla voi onnistua. (Heikkinen, 2013.)

Näiden edellä mainittujen neljän kohdan avulla pystytään arvioimaan ja kartoittamaan toi-
mintasuunnitelma, johon kuuluvat sisäiset heikkoudet ja vahvuudet sekä ulkoiset mahdolli-
suudet ja uhat. Kun analyysi on saatu tehtyä hyödyntäen nelikenttä-työkalua, on tämän
jälkeen hyvä pohtia konkreettisia toimintaratkaisuja; mitä kehitettävää, mitä korjattavaa.
(Tevere, luettu 10.8.2019.)

5.3 Canvas – konsepti

Opinnäytetyön toteutuksen suunnittelun toiseksi prosessityökaluksi valittiin Canvas-
konsepti. Siinä tarkoituksena on pohtia omaa aihetta yhdeksän aihekokonaisuuden pohjal-
ta. Tämä malli auttaa kehittämään laajemman mielikuvan aiheesta ja kyseenalaistamaan
sen paremmin. Konseptin avulla pääsee parhaiten analysoimaan omaa työtä kysymysten
avulla ja pohtimaan syvällisimmin työn tarkoitusta ja tavoitetta. Kuten oppitunnilla harjoit-
eltiin, Canvas-malli auttaa suunnittelemaan tehokkaan myyntipuheen opinnäytetyöideasta.

Canvas-konseptin on alun perin kehittänyt Alexander Osterwalder. Hän kertoo haastatte-
lussa työkalun vahvuutena olevan, että kehitettävästä aiheesta ei vain puhuta, vaan suunni-

telma todellakin kirjataan konkreettisesti auki yhdeksän kysymyksen avulla. Tällä tavoin suunnitelma on suoraan valmis otettavaksi mukaan ja se tuo heti lisätehoa esimerkiksi kokouksiin, koska suunnitelma on konkreettisesti saatavilla. Sen avulla ideat ja niiden väliset yhteydet ovat helpommin ymmärrettävissä yhdeltä paperilta. (Osterwalder 2014.)

5.3.1 Asiakkaat

Kuten aiemmin mainittu opinnäytetyö tulee tilaustyönä Kaakkois-Suomen poliisilaitokselle. Asiakkaana on siis poliisi, erityisesti Lappeenrannan poliisiaseman rikostorjunta. Kun asiaa tiedusteli, sai kuulla, ettei kunnan kamerakartoitusta ole Lappeenrannassa tehty tai sitä ei ainakaan olla päivitetty useampaan vuoteen.

Vaikka suurin hyöty kartoituksesta tulee rikostorjunnalle, on se kaikkien poliisihenkilöiden käytettävissä. Kenttätyössä olevat poliisit voivat hyötyä kartastossa olevista kameratiedoista esimerkiksi kadonneen henkilön etsinnässä tai henkilön liikkeiden seuraamisessa.

5.3.2 Lisäarvo asiakkaalle ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Kamerakartastoon kerätyn tiedon avulla poliisilla tulee olemaan helposti saatavilla tarkat kameratiedot, julkisille paikoille suunnatuista kameroista. Kartastosta on nopeasti löydettävissä muun muassa kameroiden yhteyshenkilöiden tiedot, kuvakulmat, etäisyydet ja tallenteiden säilyvyysajat.

Työ tulee myös edistämään yhteistyötä poliisin, yksityisten ja kaupungin välillä. Yhteistyö tulee myös lisäämään yhteiskunnan turvallisuutta ja tiedon jakaminen eri tahojen välillä tehostuu. Kartaston myötä toisille tahoille tulee käsitys siitä, että poliisi on kiinnostunut kansalaisten turvallisuudesta ja on valmis tehostamaan toimintaansa keräämällä kameratietoja. Positiivisena vaikutuksena myös poliisin valvontatyö ja vaikuttavuus paranevat.

5.3.3 Kanavat ja asiakasyhteydet

Tämän kohdan avulla tarkasteltiin, mitä kanavia / menetelmiä voidaan hyödyntää, jotta asiakkaat tavoitetaan. Alkuperäinen suunnitelman oli kiertää rajattu alue ja selvittää tahoilta tarvittavat tiedot. Vaihtoehtoisesti, jos kameratietoja ei ole sillä hetkellä saatavilla jätetään paikalle lomake, johon on kirjoitettu, mitä tietoja tarvitaan. Näin oikean henkilön löydyttyä, pystyy hän täyttämään tiedot ja lähettämään ne sähköpostilla.

Opinnäytetyöohjaajan kanssa juteltua keksi hän myös toisen, hieman helpomman ratkaisun yhteyshenkilöiden tavoittamiseksi. Ehdotuksena oli, että pyritään mahdollisimman paljon selvittämään tietoja ilman että mentäisiin itse paikan päälle. Internetistä pyrittäisiin selvittämään kiinteistöstä vastaavien tiedot ja näin olemaan heihin yhteydessä sähköisesti tietojen saamiseksi. Idea kuulosti hyvältä, kunhan vain tarvittavat yhteystiedot löytyvät. Kyseinen tekniikka ei tietenkään tule tavoittamaan kaikkia, joten jalkatyötäkin tarvitsee tehdä. Kaupungilta saatavat kameratiedot ovat ainoat, jotka tiedetään varmuudella löytyvän.

Tietojen salaaminen nouse väkisin esille työn edetessä. Sähköposti, jonka muille tahoille annetaan, on liitettyä turvallisuusverkkoon (TUVE). Myös tietoja käsitellään pelkästään TUVE-tietokoneilta, jolloin kameratiedot eivät pääse ainakaan kerääjän päästä karkaamaan ulkopuolisille.

Kun produkti on tehty, pyydetään siitä palaute Lappeenrannan poliisiasemalta. Onko työstä ollut apua? Onko se tehostanut poliisin toimintaa? Mitä kehitysehdotuksia ja korjattavaa löytyi? Palautteen avulla asiakasyhteys on molemminpuolinen ja työ tulee testatuksi toimivuuden ja hyödyn kannalta.

5.3.4 Osaamisen kehittäminen ja keskeiset toimenpiteet

Jotta työllä pystytään tuomaan esille ammattitaitoa ja osoittamaan perehtyneisyyttä aiheeseen, tulee tutustua aihetta käsittelevään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Hyödynnettäväksi tulee ottaa myös vieraskieliset lähteet, jolloin aiheesta avautuu uusia kansainvälisiä näkökulmia. Tämä tekee työstä luotettavamman, kun teoriatietona ja perusteluina pystyy käyttämään kansainvälistä tutkittua tietoa. Opinnäytetyön teossa tukeudutaan yhä uudelleen opinnäytetyön ohjeisiin ja kirjallisen töiden tuottamiseen liittyviin ohjeisiin, niin lähdeviit- tausten kuin sivuasettelujen tiimoilta.

Osaamisen kehittämisessä hyödynnetään rikosylikonstaapeli Markus Haaraselta saatuja neuvoja ja ohjeita. Hän vetää valtakunnallista kamerakartasto kehittämishanketta Helsingistä käsin Poliisihallituksessa. Ennen valmista toimintasuunnitelmaa käytiin videoneuvottelu ja useita puheluita Haarasen kanssa, jolta sai erinomaiset valmiudet lähteä työstämään produktia.

Jotta työ tuottaa halutun tuloksen ja suunnitellussa ajassa, aikataulutusta nousee keskiöön. Työn eri vaiheet ja siihen tarvittava aika tulee olla selvillä aikaisessa vaiheessa. Myös rajattu alue Lappeenrannan keskustasta tulee olla sopivassa suhteessa työmäärään, jonka

opinnäytetyöstä saadut opintopisteet tuovat. Samasta aiheesta tehtyihin Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöihin perehdytään, jotta saadaan parempi käsitys kartoituksen kuluista, ja miten muut ovat kokeneet työnteon. Toisten töistä saa todennäköisesti hyviä ideoita ja vinkkejä tätä opinnäytetyötä varten.

Avainkumppaneina, jotka auttoivat työni teossa ja lisäarvon saamisessa edellä mainittujen lisäksi, ovat opinnäytetyöohjaajani, toiset opinnäytetöiden tekijöitä ja Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen eri sektoreiden jäsenet.

5.3.5 Kustannukset

Opinnäytetyö ei aiheuta rahallisia kustannuksia. Työn tekeminen vaatii suurimmaksi osin oman ajan käyttöä. Jotain vaiheita on tilaisuuksien mukaan mahdollista toteuttaa työajalla, mutta pääsääntöisesti vapaa-ajalla. Koska TUVE-tietokoneet ovat käytettävissä poliisiasemalla, osa työstä tullaan tekemään siellä.

6 PRODUKTI

6.1 Menetelmät ja työtavat

Produktin suunnittelussa käytettiin edellä mainittua ja tehtyä SWOT-analyysiä (LIITE 3) ja Canvas-projektityökalua (LIITE 4). Menetelmät olivat todella hyödyllisiksi ja niiden avulla oppi esittämään opinnäytetyöaiheen mielenkiintoisesti ja sen sai sisältämään paljon informaatiota.

Produktiin tulevien kameratietojen kerääminen toteutettiin suurimmaksi osin sähköpostin välityksellä. Se oli tehokkain ja aikaa säästävien tapa selvittää. Mahdollisimman pitkälti pyrittiin selvittämään yritysten yhteystiedot Internetin kautta. Näin pystyttiin lähettämään kyselylomake (Liite 1) heille sähköpostin välityksellä ja saamaan vastaukset oikeine tietoineen suoraan virkasähköpostiin. Tästä ne oli helppo siirtää eteenpäin järjestelmään.

Kyselylomakkeen teossa hyödynnettiin Aleksis Karjalaisen opinnäytetyössään (Karjalainen 2019, Liite 2) vastaavaan tarkoitukseen tekemää lomaketta. Hän antoi luvan hyödyntää omaansa tässä työssä. Siinä olevia tietoja muokattiin tätä projektia vastaaviksi. Lähetetty kyselylomake oli kaikille toimijoille samanlainen, eli siinä esiintyivät samat kysymykset ja tiedot. Hieman muutosta toi sähköpostiin kirjoitettu teksti. Sen loppuosaa muokattiin sen verran, että se oli aina suunnattu jokaiselle toimijalle henkilökohtaisesti. Jokaisessa sähkö-

postissa oli selkeästi ilmaistuna kyseinen toimija, keneltä valvontakameratiedot tarvitsen. Kaikkia ei kuitenkaan tavoitettu sähköpostitse, joten asiaa hoidettiin myös työpuhelimella. Valvontakameratietojen kerääminen toteutui siis sähköpostitse ja puhelimitse.

Edellä mainitulta, silloiselta työharjoittelijalta, sai hyviä vinkkejä muun muassa miten yrityksiä kannattaa lähestyä kamera-asialla ja mitkä tiedonsaantikeinot hän oli kokenut toimiviksi.

6.2 Produktin eteneminen

Opinnäytetyö tulee seuraamaan soveltuvin osin Kari Salosen teoksessaan määrittelemää konstruktivistista mallia. Siinä työ lähtee liikkeelle hankkeen ideoinnilla, jota seuraa suunnitteluvaihe, joka tässä tapauksessa oli opinnäytetyösuunnitelma. Seuraavana on esivaihe, jonka aikana oma suunnitelma käydään vielä läpi työskentely-ympäristössä. Lopulta päästään työstövaiheeseen ja tästä luonnollinen jatkumo on tarkastusvaiheen kautta viimeistelyyn ja valmiiseen tuotokseen. Tämän mallin mukaan hankkeen edetessä huomionarvoista ovat inhimillisten tekijöiden vaikutukset prosessin kulussa. (Salonen 2013, 16-20.)

Ennen produktin työstämisen aloittamista oltiin useampaan otteeseen yhteydessä Helsingin poliisilaitoksen rikosylikonstaapeli Markus Haaraseen, joka on tämän valtakunnallisen kamerakartasto kehittämishankkeen projektipäällikkö. Hän selvensi tarkemmin, mistä kartastossa on kyse, miten se tulee käytännössä toimimaan ja mitä tietoa järjestelmään tulee kerätä. Hänestä oli produktin suunnittelun alkuvaiheissa todella suuri apu, jotta edessä olevat työkuviot selkeytyivät.

Alkuun pyrittiin selvittämään, mitä kamera- ja yhdyshenkilötietoja poliisiasemalla oli jo etukäteen selvitetty. Ne osoittautuivat kuitenkin hieman puutteellisiksi, eivätkä yhteystiedot kattaneet kuin muutamat toimijat. Muutamalta henkilöltä kysyttiin kameratiedoista, mutta heidänkin näkemyksensä mukaan kameratiedot olivat poliisiasemalla puutteelliset ja ne oli päivitetty viimeksi useita vuosia sitten. Tämän vuoksi valvontakameroiden kartoittamisen saikin aloittaa melkein puhtaalta pöydältä.

Opinnäytetyö on aiemmin mainittu kehittämistyyppinen opinnäytetyö. Toiminnallinen opinnäytetyö-kurssilla SWOT-analyysiä ja Canvas-konseptia hyödynnettiin kehittämistyön suunnittelussa. Niiden avulla oli helpompi ymmärtää ja arvioida muun muassa aiheen vahvuuksia, heikkouksia ja mahdollisuuksia. Kun oli tiedostanut aiheensa rajat ja resurssit, oli

helpompi asettaa tavoitteet opinnäytetyölle. Myös kurssilla käydyissä ryhmäkeskusteluissa nousi esiin kehitysideoita, joita ei muuten olisi osattu ottaa huomioon.

Kurssin jälkeen opinnäytetyösuunnitelma alkoi olla valmis. Siinä oli määritelty työn tavoitteet, mitä aiotaan käsitellä, miten ja millä aikataululla. Tavoitteena oli edelleen kartoittaa Lappeenrannan keskusta-alueen julkisille paikoille suunnattua kameravalvontaa.

Lopulta kun aloitettiin tekemään varsinaista kartoitusta, alueen laajuutta Lappeenrannan keskustasta ei ollut päätetty. Sen annettiin muotoutua työn edetessä. Kari Kiviniemi kuvasi teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 laadulliselle tutkimukselle olevan ominaista, että tutkimuksen vaiheet eivät välttämättä ole etukäteen selvillä ja esimerkiksi aineistonkeruuta ja tutkimustehtävää koskevat päätökset muotoutuvat prosessin edetessä (Kiviniemi 2018, 73). Tämä väittämä piti paikkaansa.

Valvontakameratietojen kysely aloitettiin kauppakeskuksista, koska niissä oli varmuudella valvontaa. Tästä jatkettiin kartoitusta ravintoloihin ja yökerhoihin, joita keskustassa oli huomattava määrä. Ulkona liikkussa, työvuorojen puitteissa, pyrittiin tarkkailemaan kaduilla rakennusten seinustoja ja havaitsemaan mahdollisia valvontakameroita, joita sitten kirjattiin muistiin. Kun huomattiin valvontakamera, pyrittiin tarkistamaan välittömästi, kuuluiko se selvästi rakennuksessa jollekin tietylle yritykselle. Suurimmaksi osaksi valvontakameroiden haltijat selvisivät tällä tavoin.

Yritysten nimet kirjattiin ylös aina, kun niissä huomattiin olevan valvontakameroita. Tämän jälkeen etsittiin niiden yhteystietoja internetistä ja poliisilaitoksen valmiista yhteystietokansioista. Useilta yrityksiltä löytyi jokin sähköpostiosoite, johon lähetettiin kyselylomake ja selvitys kartoituksen tarpeesta. Sähköpostiosoitteeksi pyrittiin löytämään aina sellainen, jossa oli vastaanottavan henkilön nimi, eikä sellaista, joka menee yrityksen yleiseen palaute/sähköpostiosoitteeseen.

Kaikilta yrityksiltä ja toimijoilta ei kuitenkaan löytynyt tällaista sähköpostiosoitetta, joten heihin oltiin yhteydessä puhelimitse. Puhelimessa esitettiin asia ja tiedusteltiin sellaisen henkilön sähköpostiosoitetta, joka osasi antaa tarvittut tiedot. Yleensä tämä oli päällikkö tai toimitusjohtaja tasoinen henkilö.

Saamiani kameratietoja käsiteltiin vain ja ainoastaan turvallisuusverkon tietokoneilla, jonka vuoksi tietojen keräämisessä käytettiin virkasähköpostia. Tiedot lähetettiin luottamuksellisesti, joten niitä käsiteltiin myös sen mukaisesti. Tietokoneelle tehtiin oma kansio ka-

meratiedoille, johon tallennettiin saadut tiedot aina yrityksen nimellä. Tämä helpotti omaa työtä ja koko ajan oltiin selvillä, keitä tietoja oli jo saatu.

Tästä edellä mainitusta kansioista oli helppo ottaa jokaisen yrityksen omat kameratiedot ja kirjata ne valvontakamerajärjestelmään. Suurin osa tietojen lähettäjästä oli karttapohjalle merkinnyt kameran tarkan sijainnin, jolloin saatiin varmasti oikeaan kohtaan rakennusta lisättyä kamerakuvakkeen. Sitä mukaan, mitä kameratietoja tuli, tallennettiin ne ensin omaan nimettyyn kansioon ja sen jälkeen lisättiin järjestelmään.

Vaikka projektin alussa oli saatu todella hyvät neuvot ja ohjeet järjestelmän käyttöön, kesti tovi ennen kuin sen käytöstä tuli rutiinia. Järjestelmän käytön ensimmäiset kerrat menivät pitkälti siihen, että tutustuttiin ja kokeiltiin sen eri toimintoja. Järjestelmäkin oli tällöin vielä pilottivaiheessa, johon kerättiin parannustöitä käyttäjien antaman palautteen perusteella.

Produktin työstämisen ohella kirjastosta oli lainattu kirjallisuutta liittyen valvontakameroihin, opinnäytetyöhön ja muita näitä aihepiirejä sivuavia lähteitä. Lähijaksolla koulussa, työharjoittelun aikana, sai hyviä kirjallisuuskvinkkejä kirjastossa työskenteleviltä ja näitä teoksia löytyi hyvin Lappeenrannan kirjastostakin. Kirjallisuuslähteiden valikoinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä ja kriteereistä kerrotaan myöhemmin luvussa 7.4.1.

Produkti siis toteutettiin pääasiassa työajalla mahdollisuuksien mukaan ja osittain vapaaajalla. Varsinkin kesällä loma-aikaan produktia tuli työstää poliisiasemalla, jotta sen sai suunnitellussa aikahaarukassa kasaan.

7 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

7.1 Toteutustapa

Opinnäytetyö on kehittämistyyppinen opinnäytetyö, josta valmistui kaksi osuutta; produkti ja työn vaiheiden raportointi ja analysointi. Työssä ei ollut henkilöhaastatteluja, eikä tutkimuslupaa tarvittu. Saaduista valvontakameratiedoista ei muodostunut sähköpostiin henkilörekisteriä, koska viestit eivät sisältäneet tunnistettavia henkilökuvia. Opinnäytetyö suunniteltiin, että se tehdään työharjoittelun aikana Lappeenrannassa, koska siellä oli parhaimmat resurssit sen tekemiseen.

7.1.1 Kyselylomake

Opinnäytetyön produkti toteutettiin suurimmaksi osin sähköpostin välityksellä kyselylomakkeella (LIITE 2), tämä toimi siis tiedonhankintamenetelmänä. Lomakkeen alussa selvitettiin, mistä kartoituksessa on kyse, kuka viranomainen sitä tekee ja miksi. Tämän jälkeen liitteeksi laitettiin lomake, jossa oli allekkain tarvittavat kysymykset kameroihin liittyen.

Järjestelmän projektipäälliköltä oli valmiiksi saatu tieto, mitä kameratietoja tulisi saada selvitettyksi. Lomakkeen loppuun kirjattiin yhteystiedot ja mihin sähköpostiosoitteeseen vastaukset voi lähettää. Työpaikalle ilmoitettiin myös tekeillä olevasta opinnäytetyöstä, jotta he osaisivat vastata, jos joku tiedustelisi kartoituksen todenpitävyyttä ja aitoutta.

Sähköposti oli hyvä työväline lähestyä yrityksiä ja saada heiltä tietoja. Jos sähköpostiosoitetta ei jostain syystä ollut saatavilla, soitettiin kyseiseen paikkaan ja tiedusteltiin, kenelle kyselylomake voitaisiin lähettää. Muutaman kerran käytiin myös fyysisesti paikan päällä kysymässä kameravalvonnasta ja kuka siitä vastaa. Näillä kerroilla mukaan oli otettu jo valmiiksi tulostettuja lomakkeita, jotta he voisivat vain täyttää sen ja skannata oikeaan osoitteeseen.

Kyselylomakkeelle merkittiin palautusosoitteeksi virkasähköpostiosoite. Jotkut samasta aiheesta opinnäytetyönsä tehneet olivat hyödyntäneet laitokselta saatua erillistä sähköpostiosoitetta, jolloin tiedot eivät tulleet omaan henkilökohtaiseen.

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin toimijoilta valvontakameroista seuraavat tiedot:

- Kiinteistön tarkka nimi ja osoite.
- Kameran tallenteista vastaavan yhdyshenkilön yhteystiedot.
- Tallenteiden säilyvyysaika.
- Missä muodossa tallenne on saatavilla (esim. USB).
- Esimerkkikuvat kameroiden tallenteista.
- Mahdollisimman tarkka kuvaus kameran sijainnista.

7.1.2 Alueen rajaus

Alueen rajaukseen kului yllättävän paljon aikaa ja pohtimiseen, miten se tullaan rajaamaan siten, että se on sopivassa suhteessa työmäärään. Ydinkeskustasta aloitettiin laajentamaan aluetta ja katsottiin mihin asti se tulee ylettymään. Alueen rajaus muotoutui pikkuhiljaa työn edetessä sellaiseksi kuin se karttapohjalle (LIITE 1) on rajattuna.

Alkuun suunnitelmissa oli, että koko Lappeenrannan keskusta olisi kartoitettu. Kuitenkin perehdyttyä, missä kameroita on, huomattiin miten valtava työmäärä siinä olisi. Niinpä päädyttiin pienentämään aluetta ja rajaamaan sen siten, että vilkkaimmat kohteet tulivat kartoitukseen mukaan. Alueeseen rajautuivat muun muassa suuremmat kauppakeskukset sekä yökerhojen ja ravintoloiden edustoja. Alueen rajauksessa pyrittiin ottamaan huomioon ne alueet ja kadut, joissa on havaittu tapahtuvan eniten muun muassa häiriökäyttäytymistä ja vahingontekoa.

Rajattu alue oli sopivassa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan nähden. Jos aikaa olisi ollut enemmän, aluetta olisi laajennettu enemmän. Nyt kartoituksen ulkopuolelle jäi muun muassa ydinkeskustan välittömässä läheisyydessä oleva satama, joka varsinkin kesäaikaan on erittäin vilkas. Ydinkeskustan ulkopuolella sijaitsevat kauppakeskittymät jäivät myös kartoittamatta, koska johonkin kartoitettavan alueen raja tuli vetää.

Projektin alussa tavoitteena oli, että saadaan kartoitettua ja lisättyä järjestelmään kaikki valvontakamerat rajatulta alueelta. Tähän pyrittiin koko projektin ajan, mutta näin työn loppuvaiheessa voidaan todeta, että se olisi ollut melkoinen saavutus. Täysin tavoitteeseen ei tällä työllä päästy, vaikka innokkuutta ja halukkuutta siihen olikin.

7.2 Tulokset

Produktin teossa lähetettiin yhteensä 30 kappaletta kyselylomakkeita eri toimijoille. Näistä kolme toimitettiin henkilökohtaisesti paikan päälle oikealle henkilölle. Lomakkeista muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta lähtivät yrityksille. Tästä voi päätellä sen, että vaikka ydinkeskustassa onkin asuinrakennuksia, ei niissä juurikaan valvontakameroita ole. Kaupungeissa tapahtuva ilkivalta kohdistuu enemmän liikkeisiin katutasolla ja niiden lähiympäristöön kuin asuintaloihin.

Lähetettyihin kyselylomakkeisiin saatiin 20 kappaletta vastauksia. Vastanneista kolme ilmoitti, ettei heillä ole järjestetty ollenkaan kameravalvontaa ja kahdessa se oli järjestetty vain liikkeen sisätiloissa. Niissä kamerat kuvasivat vain liikkeen sisätiloja, eikä niistä ollut näkyvyyttä rakennuksen ulkopuolelle kadulle. Eri valvontakameroiden haltijoita puolestaan oli 10 kappaletta. Useassa kohteessa kameravalvonnasta vastasi jokin yksityinen turvapalvelun yritys, kuten Securitas Oy. Järjestelmään syötiin yhteensä 59 ulkoseinässä/ulkona olevaa valvontakameraa. Suurin osa näistä oli joko kaupungin omia kameroita tai kauppakeskusten yhteydessä olevia.

Liikkeiden valvontakamerat kuvasivat pääsääntöisesti seinustoja ja ulko-ovien edustoja. Joidenkin näistä kuvausmatka ylettyi myös vastapäisen rakennuksen edustalle. Varsinkin kaupungin valvontakamerat kuvasivat laajasti ympäri ydinkeskustaa, eivätkä olleet keskittyneet pelkästään rakennusten edustojen kuvaamiseen.

Vaikka kyselylomakkeeseen ei saatu vastauksia kaikilta pyydettyiltä toimijoilta, saatiin silti aikaiseksi kattava valvontakamerakartoitus. Tulokset kertovat myös sen, että he olivat kiinnostuneita työskentelemään yhteistyössä poliisin kanssa ja lähtemään tällaiseenkin projektiin mukaan. He osoittavat halunsa olla mukana ylläpitämässä ja lisäämässä kaupungin ja ihmisten turvallisuutta, sekä ennalta estämään ja auttamaan rikosten selvittämisessä.

Kyselylomakevastauksien määrä suhteessa lähetettyihin oli hyvällä pohjalla. Aleksi Karjalainen kertoi Kotkan keskusta-alueen kartoituksen tuloksissa, että hänellä oli myös tullut vastaan niitä toimijoita, jotka ei eivät syystä tai toisesta halunneet ottaa osaa kartoitukseen (Karjalainen 2019, 16). Niko Muurinen selvitti opinnäytetyössään Lohjan keskusta-alueen kameroita ja hänkin totesi työssään kartoituksen jääneen joiltain osin suppeaksi, koska kyselyyn ei saatu kaikilta vastauksia (Muurinen 2009, 23).

Tutkimuskysymykseen, mitä yleisten paikkojen kameravalvontatietoja poliisilla on saatavilla Lappeenrannan keskustassa, saatiin näin ollen vastaus. Poliisilla on saatavilla liki kuudenkymmenen eri valvontakameran tallenteet ja kohdetiedot sekä ainakin kymmenen yhteyshenkilön yhteystiedot rajatulta alueelta. Kun kartoitusalueutta tullaan laajentamaan nykyisestä edellä mainitut lukumäärät tulevat kasvamaan ja informaatio lisääntymään.

7.3 Haasteet

Produktin tekemisessä haasteelliseksi nousi saada kameratiedot eri toimijoilta. Suurinta osaa heistä lähestyttiin sähköpostilla, jossa selvennettiin projektin luonne ja tarkoitus sekä liitettiin lomake tarvittavista tiedoista. Näihin ei aina saatu useista yrityksistä huolimatta vastauksia. Muutama näistä paikoista yritettiin myös soittaa, tuloksetta.

Toisena haasteena esille nousi uskottavuus ja tämä varmasti vaikutti myös edellä mainittuun vastaamattomuuteen. Muutama toimija toi esille epäilyksen sähköpostiviestin luotettavuudesta ja siitä, onko kyseessä todellakin poliisin lähettämä vai mahdollinen huijausyritys. Reaktio oli ymmärrettävä, koska nykyisin huijausviestit ja -soitot ovat yleisiä. Näistäkin tilanteista selvittiin, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, soittamalla edellä mainituille ja selvittämään tilanteen ja projektin tarkoituksen.

Välillä haasteeksi osoittautui myös se, että kameratietojen haltijoilla ei heti ollutkaan antaa tietoa valvontakameroiden tarkoista sijainneista ja niistä tarvittavien tietojen selvittäminen meinasi mennä osalla mahdottomaksi tekniikan ymmärryksen puutteen vuoksi. Useissa tapauksissa kameravalvontaa ei ollut järjestetty ollenkaan julkisille paikoille katutasolle. Useimmissa kohteissa valvontakamerat kuvasivat sisätiloja, mutta ei ulkopuolta.

Kartoituksen ajankohta oli valittu myös hieman huonosti. Se aloitettiin jo keväällä huhti-toukokuussa vuonna 2019, mutta suurin työ tehtiin kesäaikaan. Tällöin suurin osa ihmisistä oli kesälomalla tai kohta aloittamassa sitä. Oikeat henkilöt, joilta tietoja olisi voinut saada, olivat välillä vaikeasti tavoiteltavissa.

Neuvoksi heille, jotka aikovat tehdä samasta aiheesta opinnäytetyön, kesälomakaudella oli erittäin haastavaa saada kameravalvonnasta vastaavia tai niistä tietäviä kiinni. Sähköpostiin vastaaminen saattoi kestää useita viikkoja, jolloin kartoitus odotti heidän osaltaan.

7.3.1 Kehitysideat

Tavoitteena oli saada tehtyä valvontakameroiden kartoitus kattamaan koko Lappeenrannan keskustan. Työmäärän ja ajanpuutteen vuoksi sitä jouduttiin tiivistämään ydinkeskustaan. Tämän vuoksi tehty kartoitus oli erinomainen alku ja sitä on mahdollista muiden jatkokkehittää esimerkiksi laajentamalla kartoitusaluetta keskustan ulkopuolelle.

Produktin työstämiseen löytyy varmasti monia muita tehokkaita työtapoja. Jälkikäteen arvioiden henkilökohtainen käyminen jokaisen toimijan luona olisi ollut parhain ratkaisu. Näin olisi luultavasti saatu paremmin yrityksiä osallistumaan kartoitukseen, eikä sähköpostia olisi luultu esimerkiksi huijausviestiksi. Myös ajankohta kartoituksen tekemiselle olisi pitänyt etukäteen suunnitella paremmin. Tällöin olisi välttytty suurella todennäköisyydellä turhalta odottelulta tietojen saannissa.

Kehitysideana, valvontakamerajärjestelmän käyttöön, olisi saada tarkemmat käyttöohjeet ja opastukset, kuinka mikäkin tieto siihen syötetään. Työn edetessä saikin näitä, mutta projektin tekemistä olisi huomattavasti helpottanut ja nopeuttanut, jos nämä olisi saatu jo etukäteen. Järjestelmä tosin oli aloittaessa vasta kehitysvaiheessa, joten opastuksia ei ollut ehditty sen enempää tehdä. Tämä idea olisikin jatkoa ajatellen toimiva.

Viimeisenä kehitysideana samasta aiheesta opinnäytetyötä tekeville olisi ottaa työssä käsitelyyn rikostutkinnassa esille nousseet ns. pimeät jutut, eli jostain syystä selvittämättömiksi jääneet rikokset. Voisi pohtia, miten valvontakameroista olisi ollut hyötyä niiden selvittä-

misessä ja minkä takia on tärkeää, että poliisilla on tiedot valvontakameroista. Tämän kehitys-/tutkimusidea on saatu keskustellessa opinnäytetyöstä kollegoiden kanssa.

7.4 Yleistettävyys

Valvontakameratietojen kartoitus on mahdollista suorittaa missä tahansa kaupungissa Suomessa. Saatavien tietojen määrä tulee vaihtelevaan ja kaikki kameranhaltijat eivät välttämättä ole halukkaita osallistumaan kartoitukseen. Lappeenrannan keskustan kartoituksessa sai huomata, että eniten valvontakameroita hallinnoivat suuremmat kauppakeskukset ja Lappeenrannan kaupunki. Tämä pitää varmasti paikkansa myös muissa kaupungeissa.

Kauppakeskuksissa sekä ravintoloiden ja yökerhojen edustoilla oli näin ollen eniten kameravalvontaa. Näissä paikoissa liikkuu huomattavasti eniten ihmisiä, joten niitä alueita halutaan vahtia jo ihan ihmisten turvallisuuden takia. Tähän liittyy myös varautuminen vahingontekoihin ja muuhun rikollisuuteen.

Käytettyä kyselylomaketta on poliisin mahdollista käyttää valvontakameratietojen keräämiseen missä kaupungissa tahansa, kunhan siihen muokataan tarvittavat tiedot. Samanlainen, vastaava kartoitus olisi tehtävissä muissakin kaupungeissa, samalla mutta muokatulla kyselylomakkeella. Tutkimuksen tulos on reliaabeli eli toistettavissa (Hirsjärvi ym. 2009, 231).

Alexi Karjalainen hyödynsi lomaketta opinnäytetyössään (Karjalainen 2019) kartoittaessaan Kotkan keskusta-alueen kameravalvontaa ja raportoi samanlaisia tuloksia. Myös Helsingissä poliisin toimesta on onnistuneesti kerätty tietoja samantyyllisellä lomakkeella ja saatu tehtyä kartoitusta. Useampi lomaketta soveltava on päässyt samaan lopputulokseen sen toimivuudesta ja sen avulla on saatu kerättyä luotettavaa tietoa poliisille. Näin ollen tulos on toistettavissa, kun useampi kuin kaksi arvioijaa on päässyt samanlaiseen tulokseen ja kukin on testannut lomakkeita eri ajankohtina. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

7.5 Luotettavuus ja pätevyys

Tutkimuksen pätevyys eli validius on yksi mittari tutkimuksen arvioinnissa. Se tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoitus. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä oli lomakekysely. Kyselylomakkeessa olevat kysymykset oli ymmärretty oikein ja niihin oli vastattu ammattitaitoisesti. Tämä näkyi muun muassa siinä, että yhteys henkilöiden tiedot oli kirjattu huolellisesti ja tarkasti sekä

esimerkkikuvat kameroiden tallenteista vastasivat karttaan merkittyjen valvontakameroiden todellista ympäristöä.

Kyselyyn vastanneet henkilöt olivat myös suurimmaksi osaksi jonkun tason päälliköitä tai esimiehiä yrityksissä. Heillä siis oli tietotaito ja lupa jakaa valvontakameratietoja eteenpäin poliisille. Eräs yritys jakoi valvontakameratietonsa salattuna sähköpostina, jossa oli muutamia päiviä voimassa oleva linkki, jonka takaa löytyivät tarvittut tiedot. Jo muun muassa tästä voi huomata, että valvontakameratiedot halutaan pitää luottamuksellisina molemmin puolin.

Lomakkeeseen suunnitellut kysymykset olivat valittu huolellisesti, jotta niiden yksityiskohtaisiin tietoihin osaisi vastata vain asianomainen henkilö. Näin ollen saadut vastaukset olivat todellisia ja luotettavia.

Lomakekyselyyn osallistuminen ja vastaaminen oli toimijoille täysin vapaaehtoista, joten vastanneet osallistuivat täysin omasta tahdosta ja olivat rehellisiä. Saadut tiedot jaettiin ja säilytettiin luottamuksellisesti.

7.6 Lähdekritiikki

Opinnäytetyössä käytettiin laajasti eri lähteitä. Lähteiksi valikoituivat muun muassa lakitekstejä, aiheeseen liittyviä kirjoja ja sähköisiä lähteitä, ulkomaankielisiä tieteellisiä tutkimuksia ja muuta kansainvälistä kirjallisuutta.

Sähköisiä lähteitä hyödynnettiin työssä jonkin verran muun muassa Google Scholar hakukonetta etsiessä artikkeleita ja tieteellisiä tutkimuksia. Osa kirjallisuuslähteistä oli muutamia vuosia vanhoja, mutta niissä oleva tieto ei ollut oleellisesti muuttunut. Opinnäytetyöhön valikoitunut lähdekirjallisuus oli ajankohtaista ja luotettavaa, koska niistä löydetty tieto oli toistettavissa useassa teoksessa. Lähteiksi pyrittiin hankkimaan mahdollisimman uudet painokset teoksista.

Lähdekirjallisuutta valittaessa kiinnitettiin alkuun huomiota lähteen ulkoasuun, kielioppiin ja julkaisutietoihin. Tarkastelun kohteeksi nousivat myös julkaisuvuosi, uskottavuus ja julkaisijan tunnettavuus. Julkaisujen auktoriteettia voidaan myös arvioida lähdeluetteloiden ja -viitteiden perusteella. Lähteitä arvioidessa oli hyvä kiinnittää huomiota muun muassa niiden sanavalintoihin, ilmaisutyyleihin ja oliko teksti kirjoittajan oma mielipide vai kertoiko hän sen neutraalisti. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 72-73.)

7.7 Käyttäjäpalaute

Kehittämistyyppisessä opinnäytetyössä kehittäminen ja tutkimus yhdistyvät. Siinä hyödynnetään TKI-menetelmää, eli tutkimus, kehittäminen ja innovaatio. Tuotos, eli produkti muuttuu innovaatioksi, kun sitä kokeillaan / arvioidaan edes kerran. (Kujanpää 2019, 3,7.)

Valvontakameratiedot kirjattiin poliisin valtakunnalliseen järjestelmään, johon haetaan erikseen käyttöoikeudet. Lisättyjä valvontakameratietoja ei ole vielä päästy hyödyntämään Kaakkois-Suomen poliisilaitoksella, koska järjestelmä on tulossa poliisille käyttöön vasta myöhemmin syksyllä. Valvontakameroiden tietojen päivittämisestä ja niiden oikeellisuudesta vastaavat jokaisen poliisilaitoksen pääkäyttäjät. Tämän takia käyttäjäpalautetta ei ole niiltä osin saatu kerättyä.

Valvontakamerakartaston projektipäällikkö oli käynyt muutamaan otteeseen seuraamassa tehtyjä kirjauksia, miten kameratiedot ja sijaintikohteet on saatu lisättyä. Hän oli antanut tehdystä työstä palautetta ja kehitysehdotuksia. Tämäkin on jo osaltaan käyttäjäpalautetta. Kun järjestelmä tulee käyttöön Lappeenrannan poliisiasemalla, palautetta työstä tulee enemmän.

7.8 Oppimiskokemukset

Koko opinnäytetyöprosessi itsessään oli erittäin opettavainen kokemus. En ole aiemmin vastaavanlaista tehnyt ja ennakkokäsityksenä prosessista oli, että tiedossa on työläs ja aikaa vievä projekti. Käsitys kuitenkin muuttui saatuaani opinnäytetyöaiheen valittua ja päästyä työn makuun. Itseään kiinnostavasta aiheesta oli helppo kirjoittaa ja aihetta käsittelevään kirjallisuuteen tutustui mielellään.

Prosessin myötä ymmärrys tieteellisestä kirjoittamisesta ja tutkimuksesta lisääntyivät ja opin arvioimaan kriittisesti lähdemateriaaleja. Opin analysoimaan ja vertailemaan kyselylomakkeen vastauksia ja muodostamaan kokonaiskuvaa kartoittamastani alueesta. Opin myös havainnoimaan missä paikoissa kameravalvonnalle olisi tarvetta ja ylipäätään poliisin näkyvyydelle.

Projektin alussa tavoitteena oli, saada kartoitettua ja lisättyä järjestelmään kaikki valvontakamerat rajatulta alueelta. Sain huomata työskennellessä, että vaikka etukäteen on tehnyt tarkat suunnitelmat, miten edetä, niin aina muuttujiin tulee varautua ja niillä voi olla vaiku-

tus lopputulokseen. Kuten Kari Salonen painotti teoksessaan, että inhimillisten tekijöiden vaikutus tulee ottaa huomioon prosessissa (Salonen 2013, 16).

Työtä tehdessä sai huomata, miten eri lailla ihmiset suhtautuvat poliisiin. Esimerkiksi kameratietoja kysyessä toiset lähettivät tiedot viiveettä ja selvittivät kaiken tarpeellisen, kun toiset jättivät asian hautumaan ja tarvittavien tietojen saanti vaikutti osin hieman nihkeältä. Tässäkin tapauksessa viiveeseen saattoi vaikuttaa kesälomakausi tai että sähköpostiviestiä ei ollut huomattu.

Produktin myötä sain olla mukana luomassa tilannekuvaa Lappeenrannan keskustasta valvontakameroiden osalta ja opin niiden merkityksen poliisitoiminnassa. Kameratietojen tulisi olla helposti ja nopeasti saatavilla. Töissä ollessani sain kuitenkin huomata, ettei näin ollut ja esimerkiksi yhteyshenkilön tietojen saanti ei ollut yksinkertaista. Kartoitusta tehdessä sai kuitenkin huomata Lappeenrannassa olevan suhteellisen hyvän tilanne valvontakameroiden osalta, mutta niiden hyödynnettävyydessä lienee vielä parannettavaa. Uskon tämän kuitenkin kehittyvän työni myötä, koska tiedot yhteyshenkilöistä ja kameroista ovat nyt saatavilla.

Voin suositella muillekin Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille samaa opinnäytetyöaihetta toteutettavaksi työharjoittelu kaupungissa. Työn tekemiseen sain etukäteen hyvät valmiudet ja aina tarvittaessa sain apua ja neuvoja. Rajattua aluetta voi muokata itselleen sopivaksi ja työn voi toteuttaa monella eri tavalla. Kirjallisuuslähteitä kameravalvonnasta löytyy paljon niin suomen – kuin ulkomaankielisiä, joten tietoa on hyvin saatavilla.

Opinnäytetyön tekeminen opetti minulle monia asioita niin tiedonhankinnasta kuin itse opinnäyteprosessista. Lähdekriittisyys ja tieteellisen kirjoittamisen taito kehittyivät ja antoivat valmiudet seuraaviin kirjoitustöihin. Tulevaisuuden työelämää varten sain myös hyviä valmiuksia, kokemusta ihmiskontakteista ja uusia näkökulmia poliisin työhön.

LÄHTEET

Aalto Seppo, Hovinen Reijo, Kuisma Leo, Kylä Heikki, Lehtonen Roger, Leskinen Markku, Marttila Heikki, Marttila Jarmo, Seppänen Juha & Vuonoranta Esa 2009: Kameravalvontajärjestelmät. Tampere.

Ashby, Matthew P.J. 2017: The Value of CCTV Surveillance Cameras as an Investigative Tool: An Empirical Analysis. *European Journal on Criminal Policy and Research* 2017:3, 441-459.

Luettavissa: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10610-017-9341-6.pdf>

Luettu: 24.7.2019

Brantingham, Paul J. & Brantingham Patricia L. 2003: Anticipating the Displacement of Crime, *Theory for practice in situational crime prevention*, 119-148.

Cornish Derek B. & Clarke Ronald V. 2003: A Reply to Wortley's Critique of Situational Crime Prevention, *Theory for practice in situational crime prevention*, 41-96.

EDPB 2019: Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices.

Luettavissa:

[https://tietosuoja.fi/documents/6927448/10882171/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf/f9fb98bb-9736-c2ca-fc7a-](https://tietosuoja.fi/documents/6927448/10882171/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf/f9fb98bb-9736-c2ca-fc7a-749ffc3caaa3/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf.pdf)

[749ffc3caaa3/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf.pdf](https://tietosuoja.fi/documents/6927448/10882171/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf.pdf)

Luettu: 26.7.2019

Elliot Delbert & Fagan Abigail 2017: *The prevention of crime*.

Gill, M. 2003. *CCTV*. Leicester: Perpetuity Press.

Heikkinen, Hanne 2013: *SWOT*

Luettavissa: <https://www.innokyla.fi/web/malli111751>

Luettu: 10.8.2019

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2009: *Tutki ja kirjoita*. Helsinki. Tammi.

Järvinen, Petteri 2010: *Yksityisyys. Turvaa digitaalinen kotirauhasi*. Jyväskylä. WSOYpro Oy.

Karjalainen, Alekski 2019: Kotkan keskusta-alueen valvontakameroiden kartoitus. Poliisi-ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kiviniemi, Kari 2018: Laadullinen tutkimus prosessina. Artikkelikokoomateoksessa: Ik-kunoita tutkimusmetodeihin 2. Raine Valli (toim.). Keuruu, Otavan Kirjapaino.

Koskela, Hille 2009: Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunki-tilasta. Tampere, Gaudeamus.

Korhonen, Rauno 2005: Poliisin valvontakeinot ja kansalaisten yksityisyyden suoja. Hel-sinki. Edita.

Kujanpää, Olavi 2019: Toiminnallinen opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Sisäinen lähde.

Luettavissa:

https://moodle.polamk.fi/pluginfile.php/124430/mod_resource/content/2/Toiminnallinen%20opinn%C3%A4ytety%C3%B6-luento%202019_3-26.pdf

Luettu: 6.8.2019

Laitinen Ahti & Aromaa Kauko 2005: Rikollisuus ja kriminologia. Tampere. Vastapaino

Levald Andres, Sibul Jelizaveta Jekaterina, Proosa Martina, Klein Merli, Lehtovuori Panu, Van Soomeren Paul, Viikmaa Tarmo & Paaver Toomas: CPTED käsikirja poliiseille.

Luettavissa:

https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumentid/cpted_fi_0.pdf

Luettu: 22.7.2019

Minilex. Yksityisyyden suojan loukkaus.

Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/yksityisyyden-suojan-loukkaus>

Luettu:26.7.2019

Metsämuuronen, Jari 2001: Metodologian perusteet. Metodologia-sarja 1. Helsinki, International Methelp

Muurinen, Niko 2019: Kartoitus Lohjan keskusta-alueen valvontakameroista. Työkalu rikostutinnan avuksi. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Myllylä, M. & Salonen, K. 2016: Poliisiammattikorkeakoulu ja kehittämistyö. Artikkelikokoomateoksessa: Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016 - Vesa Muttilainen & Pauliina Potila (toim.).

Ojasalo Katri, Moilanen Teemu & Ritalahti Jarmo 2009: Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan.

Osterwalder, Alexander 2014: Interview with Alexander Osterwalder- Business Model Canvas.

Luettavissa: <http://www.stgallenbusinessreview.com/interview-with-alexander-osterwalder-business-model-canvas/>

Luettu: 21.4.2019

Pohjannoro Hannu & Taijala Beata 2007: Opettajankoulutuksen kehittämishanke. Näkökulmia toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Luettavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8232/pohjannoro.hannu.taijala.beata.pdf?sequence=2>

Luettu: 20.6.2019

Rikoksentorjuntaneuvosto. Rikoksentorjunta kaupunkisuunnittelun keinoin (CPTED).

Luettavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/rikoksentorjunta-kaupunkisuunnittelun-keinoin>

Luettu: 22.7.2019

Rikoksentorjuntaneuvosto 2013: Rikosten tilannetorjunta.

Luettavissa:

<http://brottsforebyggandet.fi/fi/index/rikoksentorjunta/rikoksentorjunnanstrategiat/rikostentilannetorjunta.html>

Luettu: 21.7.2019

Sallinen, Pekka 2011: Kameravalvontaopas. Sähköinfo Oy.

Luettavissa:

<http://www.finanssiala.fi/vahingontorjunta/dokumentit/Kameravalvontaopas.pdf>

Luettu: 23.7.2019

Salonen, Kari 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Luettavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Luettu: 21.4.2019

Sarsby, Alan 2016. SWOT analysis. A guide to SWOT for business studies students.

Luettavissa:

https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=Yrp3DQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=introducing+swot+analysis+&ots=OCpbZvu4ZB&sig=TShjZ0seSbWgzRCUNuKXyoCm64I&redir_esc=y#v=onepage&q=introducing%20swot%20analysis&f=false

Luettu: 20.6.2019

Smith Martha J. 2003: Exploring Target Attractiveness in Vandalism, Theory for practice in situational crime prevention, 192-236.

Takala, H. 1998. Videovalvonta ja rikollisuuden ehkäisy. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Tevere. SWOT -analyysi.

Luettavissa: <https://tevere.fi/menetelmat/swot-analyysi/>

Luettu: 10.8.2019

Valvontaopas. Dasys Oy.

Luettavissa: <http://www.dasys.fi/tuki.php?id=kayto>

Luettu: 15.7.2019

Vilka Hanna & Airaksinen Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä, Gummerus.

LIITTEET

Liite 1: Kartoittamani alueen rajaus

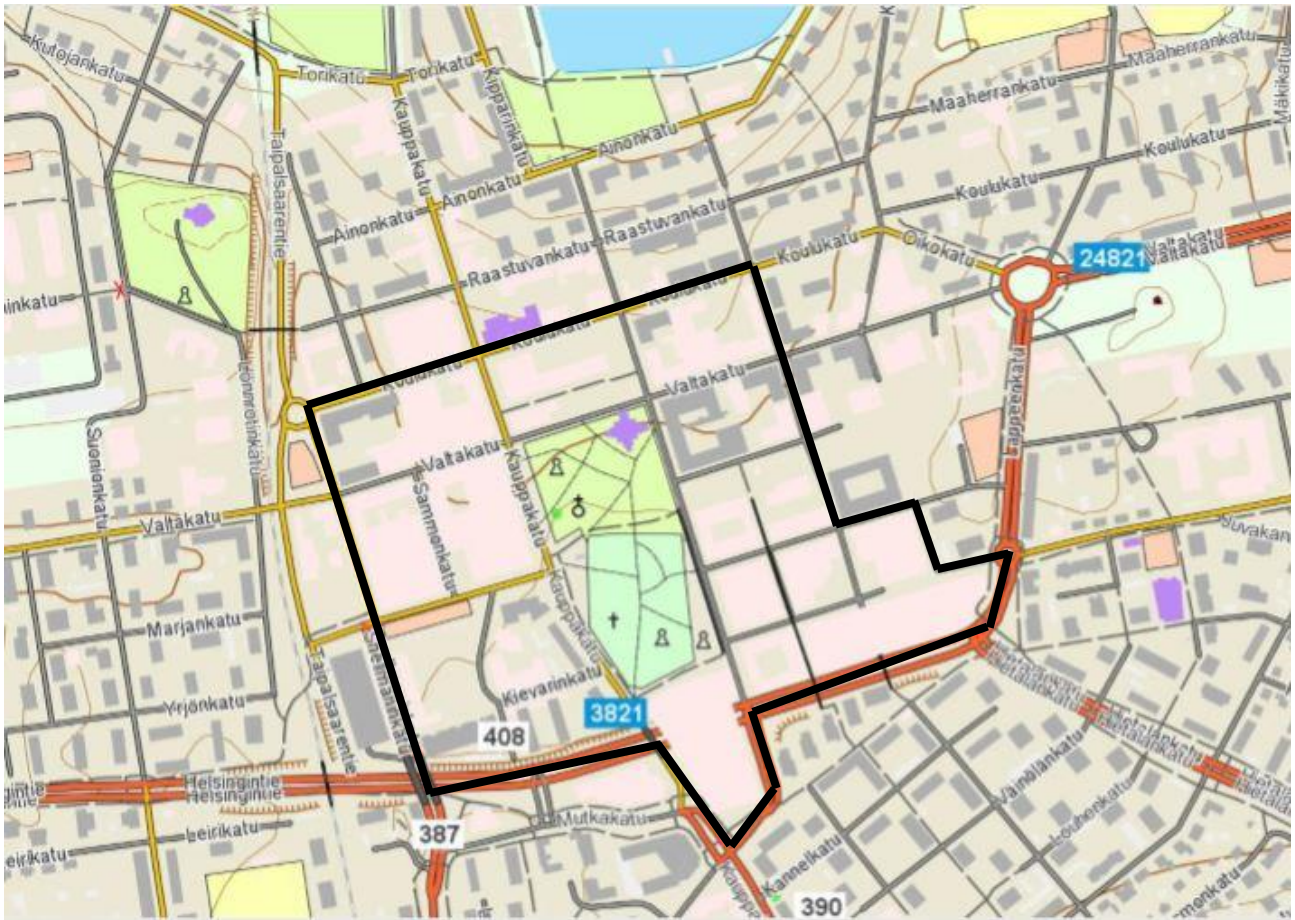
Liite 2: Laatimani kyselylomake

Liite 3: SWOT - analyysi

Liite 4: Canvas - työkalu

Liite 5: Valvontakameratiedot kartalla (SALATTU)

LIITE 1: Kartoittamani alueen rajaus

Karttakuva Lappeenrannan keskustasta, kartoittamani alue on rajattu mustalla värillä.

LIITE 2: Laatimani lomakekysely, jonka lähetin valvontakameroiden omistajille

Valvontakameroiden kartoitus

Tarkoitukseni on kartoittaa Lappeenrannan keskusta-alueen valvontakamerat poliisin kameravalvontakartastoa varten. Kartastoa tullaan käyttämään rikostutkinnan ja rikosten torjunnan apuna, ja antamanne tiedot tulevat ainoastaan poliisin käyttöön, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille.

Tarvittavat tiedot

1. Kiinteistön nimitiedot
2. Kiinteistön osoite
3. Sellaisen henkilön nimi, joka pystyy hankkimaan kameran tallenteen
4. Yhteyshenkilön puhelinnumero
5. Yhteyshenkilön sähköpostiosoite
6. Tallenteen säilyvyysaika
7. Missä muodossa tallenteen saa poliisin käyttöön (USB, CD yms.)
8. Esimerkkikuvat kameroiden tallenteista
9. Kameroiden tarkka sijainti (kuva kamerasta kiinteistössä tai mahdollisimman tarkka kuvaus kameran sijainnista)

Tiedot voitte toimittaa sähköpostitse osoitteeseen:

Lisätietoja:

LIITE 3: SWOT -analyysi

VAHVUUDET <ul style="list-style-type: none">• Lait• Säädökset• Ohjeet• Tarve• Ajankohtaisuus• Yhteistyö	HEIKKOUEDET <ul style="list-style-type: none">• Tietojen päivittäminen• Saatavien kameratietojen määrä• Tietojen syöttäminen järjestelmään• Järjestelmään pääsy• Kattavan käyttöohjeen puute
MAHDOLLISUUDET <ul style="list-style-type: none">• Ensimmäinen valtakunnallinen kamerakartasto• Tarkat kameratiedot• Tehokkuus rikostutkinnassa• Kehitettävyyys• Oman oppimisen edistäminen• Yhteistyö	UHAT <ul style="list-style-type: none">• Tekniset ongelmat• Alueen rajauksen suhteuttaminen työmäärään• Järjestelmän toimivuus

LIITE 4: Canvas - työkalu

<p>8. Kumppanit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ketkä ovat mahdolliset avainkumppanisi kansallisesti ja kansainvälisesti, jotka voivat auttaa sinua tutkimuksessa ja lisäarvon muodostamisessa? - Lappeenrannan rikostutkinta, RTA -tutkintasektorin johtaja -opinnäytetyöohjaajat - henkilöt, jota tehneet samasta aiheesta opinnäytetyön 	<p>7. Keskeiset toimenpiteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten sinun on toimittava, jotta uutta (kohdassa 2. mainittua,) lisäarvoa alkaa muodostua? -aikataulutus -rajatun alueen kartoittaminen -kirjallisuuteen perehtyminen 	<p>2. Lisäarvo asiakkaalle (eli tutkimus, kehittäminen, innovaatio(t))</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitä lisäarvoa tuotat asiakkaalle (yhteistyössä asiakaskumppanin kanssa)? -tarkat kameratiedot helposti saatavilla -nopea tapa löytää kameroiden yhteyshenkilöiden tiedot -tehokkuus rikostutkintaan -yhteistyö yksityisten ja kaupungin kanssa 	<p>5. Asiakasyhteydet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten rakennat asiakasyhteydet niin, että asiakasyhteydet ovat molemminpuolisesti toimivat (- jotta TKI-asiakkuus muuttuu vastuulliseksi kumppanuudeksi)? -henkilökohtainen tapaaminen tai sähköpostin välityksellä -salatun tiedon siirtäminen -alkuyhteys→ tiedon keräys→ loppu testaus→ innovaatio -onko kerätyistä tiedoista ollut hyötyä tutkinnassa 	<p>1. Asiakkaat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuka hyötyy TKI: n tuloksista? -Poliisi → Lappeenrannan poliisiasema → rikostutkinta -kansalaiset
	<p>6. Osaamisen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Millaisia uusia tietoja, taitoja, osaamista sinun (teidän) on saavutettava tai opittava TKI: n tavoitteiden saavuttamiseksi? - Voitko käyttää muiden kumppaneiden valmiuksia rakentamaan kapasiteettiasi (- anne)? -tutustuminen kirjallisuuteen, myös vieraskieliset lähteet -aiemmin saadut neuvot →kumppanuus, yhteistyö -opinnäytetyöohjeet 		<p>4. Kanavat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitä kanavia/ metodeita voit käyttää tavoittaaksesi asiakkaat? -kierrän rajaamani alueen ja selvitän tarvittavat tiedot →vaihtoehtona kyselylomake yhteyshenkilöille → sähköpostitse palautus 	
<p>9. Kustannusten muodostuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Millaisia kustannuksia oletat muodostuvan em. TKI-toiminnasta? - Miten katat nämä kustannukset? -vapaa-aika tai osittain työaika 			<p>3. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitä lisäarvoa muodostuu koko yhteiskunnalle? - Mikä on yhteiskunnassa paremmin, kun tulokset saavutetaan (vision/mission suunnassa)? -yhteiskunnan turvallisuus lisääntyy -poliisin valvontatyö ja vaikuttavuus paranevat 	

LIITE 5: Valvontakameratiedot kartalla (SALATTU). Sähköinen materiaali